

NASŠ DOM

„Vrli Slovenci: Prava vera bodi vam luč, materni jezik bodi vam ključ do zveličanske narodne omike.“ A. M. Slomšek.

Izhaja vsak drugi četrtek. Naročniki „Slov. Gospodarja“ ga dobivajo zastonj. Posebej naročen velja s poštnino vred eno krono za celo leto. Posamezne številke veljajo 4 h. — Naročnina se pošilja na upravnštvo „Našega Doma“ v tiskarni sv. Cirila v Mariboru. — Za oznanila se plačuje od navadne vrtice (petit), če se enkrat natisne, po 15 h, dvakrat 25 h, trikrat 35 h.

Kaj je storil Grafenauer za kmeta?

Koroški slovenski kmetje! Volite v torek, dne 10. oktobra le Franc Grafenauer-ja, posestnika na Brdu. Zakaj? Zato, ker se je on v deželni zbor zmiraj potegoval in sicer med vsemi poslanci najbolj pridno za Vas. Lani je on največkrat govoril. Liberalci pravijo, da on kot „Oberkärntner“ ne bode skrbel za spodnje Korošce. To je laž. Dne 29. septembra 1904 je ostro prijel nemške liberalce, da oni za zgornjo Koroško bolj skrbijo, kakor za spodnjo. Zila in nekateri potoki na zgornjem Koroškem store vsako leto velikansko škodo. Da bi se regulirale vode, se potroši čudno veliko denarja, seveda morajo tudi plačevati spodnji Korošci za to. Denar pa je vržen navadno proč; reguliranje nič ne izda. Proti tej neumni zapravljivosti je on v deželni zboru velikokrat govoril in syaril. In marsikteri, celo liberalci, je rekel: Grafenauer ima prav. — Po nekaterih krajih na Koroškem imajo ljudje neumno navado, ker pri ponočnem „vahtanju“ pri mrličih in pri osminah čudno popivajo. Mladi posestnik se navadno s tem zadolži. Mora veliko plačati za pijačo, jed, priprave itd.; včasih okoli par sto kron. In Grafenauer je stavil popolnoma pameten predlog, naj se isto ponočevanje pri mrličih po postavi odpravi. Mrliču se nič ne pomaga, posestnik pa se zadolži. Zavoljo šol je Grafenauer velikokrat v deželni zboru povedal pametne reči. Šola bodi za to, da se otroci kaj nauče in si pridobijo tudi pridnosti. Več vere v šolo. Slovenski otroci se najprej naj podučujejo v materinem jeziku; nemščine jim ne branimo. Otroci naj hodijo v šolo ne 8, ampak 6 let. Kdor hoče otroka dalje dati, naj ga da. V šoli naj dobe otroci ljubezen do dela in doma, da dobimo na kmetih dovolj poslov. — Ni časa in prostora, da bi mogli naštet vse, kaj je Grafenauer storil za kmeta. Nemci sami pravijo, da med seboj oni nimajo tako zmožnega kmočkega poslanca, kakor je Grafenauer. Zafrica daleč prekaša. Kakšen greh pa ima on, zakaj toraj agitirajo tako silno zoper njega. Ej, zato, ker je Grafenauer veren kristjan, dober Slovenec in velikokrat podrega v njihovo gnjilo gnjezdo, zato ga ne marajo. Kmetje, trdni bodite in volite le

Grafenauerja.

Slovenci, volilci!

Katoliška narodna stranka Vas pozivlja: Volite dne 10. oktobra 1905 le gospoda

Franco Grafenauerja,
posestnika na Brdu.

Zakaj? Ker se je ta gospod v deželni zboru sijajno odlikoval s svojim delovanjem!

I.

1. Dne 29. septembra 1904 zastopal je g. Grafenauer koristi Spodnje Koroške nasproti Zgornji in je opominjal, da se za zgornji del/dežele z deželnim premoženjem več dela, kakor za spodnjega. Terjal je, da se z zgradbo ukovskega potoka, ki stane 30.800 K čaka, da bo mogoče strugo popolnoma zaježiti z državno pomočjo, da denar ne bo strani vržen. Opozarjal je tudi, da so leseni jezovi boljši, kakor dragi kameniti, ki jih dežela napravlja.

Potem je predlagal, naj se krajem, ki se vsled zasipanja hudournikov na Zgornjem Koroškem ne dajo več vzdržati, pomaga tako, da se ljudem nakupi posestev v Spodnji Koroški. Grafenauer opominja deželni zbor, kako je on terjal drugo smer, ko se je sklepalo zgraditi reko Oseliško (na Zili). Zgradba je stala 250.000 K in povoden dne 12. septembra 1904 je vse odnesla, ker se Grafenauerjev predlog ni poslušal. Pametneje je z denarjem ljudem zemljišče odkupiti, in jim pomagati priti drugam.

Vseučilišni profesor dr. Waldner je g. Grafenauerju odgovarjal, a Grafenauer ga je odločno zavrnil in je profesorja postavil kakor gledališkega igralca na smeh pred deželnim zborom.

2. Ko se je šlo za podpiranje katoliške sirotišnice sv. Antona v Trgu, je g. Grafenauer iskreno podpiral nemške krščansko-socialne poslance.

3. G. Grafenauer je obširno govoril k svojemu predlogu, ki hoče postavno omejiti in urediti ponočevanje pri mrličih. „Več občin je že sklenilo, tisto ponočevanje omejiti, a občinski sklepi nimajo dosti veljave, pride drug odbor in z drugim odborom drugo mnenje, zato je treba postaviti.“ Predlog je bil napravljen tako, da bi deželi koristil, a juridično-politični odsek ga je tako predelal, da bi ne bil več za rabo.

Vsled tega ponočevanja trpijo mladi posestniki, ki imajo še mnogo potrebnih plačil sorodnikom, prejemščino itd. plačati. In navadno ima mladi posestnik prva leta tri ali štiri pogrebe (stariše, strice, otroke), kar ga vsled mrliških straž veliko denarja stane.

Kaj pa ima mrlič od tega, če se po njegovi smrti par sto goldinarjev na stroške sina požre in popije? Vsaj bi se moralo terjati, naj bodo pojedine — osmine — v gostilni in ne v mrličevi hiši, ki je dostikrat po boleznih okužena.

4. Ko se je govorilo o deželni požarni zavarovalnici, je g. Grafenauer terjal, naj se ljudstvo o tem zavodu bolj pouči; potem je dejal: „Veliko je nemško-narodnih gospodov v deželi, zastopnikov deželne zavarovalnice, ki delajo za druga društva. Naj večina deželnega zbora na te ljudi vpliva.“

Dr. Lemisch je nato priznal, da so tisti gospodje zaslužili Grafenauerjev bič.

Dne 3. novembra se je govorilo o šoli. G. Grafenauer je dejal: Šola naj vzgaja, mnogi pa hočejo le izobrazbo. Podlaga vzgoje je vera, in brez vere se ne pride nikamor. Izkušnja nas uči, da je veliko več vreden človek, ki je v veri vzrastel, kakor drugi, ki je izobražen, ki je hodil v šole, a vere nima. Mi terjamo, da se otroci krščanskih starišev vzgajajo krščanski, potem se naj otrok vzgaja na narodni podlagi. Ne vem, kaj bi rekel o človeku, ki zaničuje svoj narod. Konečno terjamo patriotično vzgojo, ki jo zdaj pogrešamo. Eden vleče sem, drugi tja, le tja malokdo, kamor bi morali vsi težiti. Šolska doba naj se skrajša od 8 na 6 let, potem pa naj bo starišem prosto, dajati otroke še dalje v šolo, vsaj je dosti priložnosti.“

Potem je g. Grafenauer kot obrtnik grajal, da se obrtne šole ne obiskujejo dosti, in da učitelj v ljudskih in v obrtnih šolah nima dosti disciplinarnih sredstev.

Govornik je posebno obžaloval razmere na slovenskih šolah.

6. Grafenauerjev predlog o ponočevanju pri mrličih je bil še povod, da se je napravila postava, ki urejuje plesne veselice. Za vsaki ples se plača v Celovcu 20 K, na deželi 10 K. Občinski odbori dobe pravico, v gotovem času in v gotovih razmerah sploh prepovedati plesanje. Otroci, ki obiskujejo šolo, ne smejo na plesišča, in kdor ni še 16 let star, sme tja le s stariši. Če se gostilničarji ne ravna po tem ukazu, bodo prvič kaznovani s kaznijo 10 do 50 K, v drugič dobe dvakrat toliko kazni in kdor je v tretje kaznovan, ne dobi več dovoljenja za ples. Kazen prisojajo župan z dvema občinskima odbornikoma.

II.

Leta 1902. se je pričelo zborovanje deželnega zbora dne 15. septembra.

1. Takoj v eni prvih sej so stavili poslanci: dr. Pupovac, knezoškof dr. Kahn,

G. Zajfric ne želi postati poslanec!

Na volišče, Slovenci!

Weiss, Krampl in Grafenauer postavni predlog, da dežela zavaruje vsa posestva zoper požare.

2. Ko so Celovčani hoteli napraviti postavo, ki terja davek od katoliških strank, katere nočejo svojih mrličev pokopavati na občinskem pokopališču, ki ni blagoslovljeno, govoril je zoper predlog tudi g. Grafenauer.

3. G. Grafenauer je zagovarjal predlog g. Weissa, ki hoče davek primeren premoženju (Vermögenssteuer).

4. Že to leto je g. Grafenauer govoril obširno in temeljito, da se naj odpravijo pojedine v hišah mrličev in ob enem tudi predlog trajajoča ženitovanja.

5. Vsled velike povodnji so v deželni zboru terjali, naj deželna vlada prepove, imeti plohe navozone ob potokih. Grafenauer je dal predlogu pravi pomen, z dostavkom, naj se prepove le skladati preveč lesa ob vodi, kam pa sicer hoče posestnik plohe dejati? Potem je popravil predlog: in Wildbachgebieten — nicht in Wildbächen —, ker v potokih nikjer ni žag, da pa ob potokih.

6. Ko je deželni odbor poročal o podkovski šoli, oglasil se je g. Grafenauer, in je grajal, da pomočniki v ti šoli dobivajo le 16 K tedenske plače, da pa si morajo sami brano in stanovanje plačevati. Fantje reveži pridejo iz dežele v mesto se učiti, naj se jim da več plačila. Potem je predlagal, naj se pomočniki v ti šoli ne uče le kovati konje in goveda, marveč tudi popravljati in izdelovati navadno kmetijsko orodje, zlasti brane za travnike; zdaj so take brane predrage, ker jih domači kovači ne znajo izdelovati.

7. Ko se je govorilo o rabi slovenskega jezika pri sodnijah, je zopet g. Grafenauer odločno zagovarjal pravico Slovencev.

8. Pri računski debati je g. Grafenauer obširno govoril o stroških zazidavanja Zile in o šolskih razmerah na slovenskem delu Koroške.

9. Ko se je šlo za podporo napredovalni šoli v Železni Kapli, terjal je g. Grafenauer, naj se podpira ta, namesto godbene šole v Celovcu.

10. Ko je deželni zbor sklenil, prevzeti poročstvo za dolg celovške občine v znesku 10 milijonov kron, govoril je nasproti tudi g. Grafenauer.

11. V 14. seji je g. Grafenauer poročal, da vladni gozdarji brezobzirno postopajo proti posestnikom in jim delajo gospodarsko škodo.

12. V 19. seji terjal je g. Grafenauer državne podpore za umetniško popravilo cerkve v Sv. Krvi. Deželni predsednik je podporo obljubil.

III.

Zasedanje prejšnje volilne periode deželnega zbora.

1. V šolskih debatah je g. Grafenauer terjal šestletno šolo mesto oproščenja po letu; terjal je, naj se učiteljem zboljšajo dohodki z malimi posestvi. Potem je gosp. Grafenauer dolžil šolsko oblast, da prezira terjatve in želje posestnikov. Protestiral je, da so smeli liberalni učitelji izgnati starega krščanskega učitelja vpričo šolskega nadzornika, in da se je Slovenec odstavil kot voditelj dekliške šole v Celovcu, samo ker je Slovenec, in da je dežela dala 500 gld. podpore za to šolo s pogojem, da se Slovenec vodja odstavi.

2. L. 1897. je g. Grafenauer terjal, naj se bolnišnica izroči usmiljenkam, ki bi bile cenejše in bi boljše stregle bolnikom.

Deželni odbor je obetal, ozirati se na to željo, kadar se napravi otroška bolnišnica, a se ni oziral.

3. G. Huber in Grafenauer sta si prizadevala, ko sta pogorela kraja Drašče in Kotiče, dobiti podpore od dežele, a nista je dobila.

4. Večkrat je gosp. Grafenauer uspešno nastopal, kadar je bil govor o zgradbi novih cest.

5. Zaradi vodnih stavb je g. Grafenauer opetovano z veliko spretnostjo nastopal. Leta 1900. je predlagal: Dežela naj plača državi v desetih letih 20.000 K, in potem naj država sama dela zgradbe ob Zili; predloga liberalna stranka ni hotela sprejeti.

Poslanca Huber in Grafenauer sta s svojim odločnim nastopom mnogo pripomogla k sklepu, po katerem da dežela 20 %, posestniki 3 %, država 77 %, da se obgradi v Zilski dolini 29 hudournikov. Država plača k tem zgradbam 2.274.000 kron, dežela 4540.000 kron. Da je več kot tri dele prevzela država, je za dolino velik dobiček.

7. G. Grafenauer je terjal, da se poročila in predlogi deželnega odbora poslancem pošljejo pred zasedanjem, da se zamorejo poučiti.

8. Veliko dobroto je storil g. Grafenauer kmetom ob Zili, ko je ožigosaval postopanje cesarskih uradnikov nasproti posestnikom.

9. Pri drugi priložnosti odkrival je g. Grafenauer graje vredne razmere v cesarski konjereji v Osojah.

10. Drugokrat je predlagal g. Grafenauer, da si naj vojaščina konje kupuje tudi na Koroškem; naj se vojaško oskrbnitvo ne poslužuje vedno le židov. Poslanec Oraž je nasprotoval in zelo liberalni dr. Prettner je tedaj dejal, da Oražovo poročilo ne dela časti koroški konjereji.

11. Leta 1899 je g. Grafenauer predlagal, naj vlada zniža pristojbine pri prejemščinah na podlagi § 14.

12. Predlagal je g. Grafenauer, naj se poseben davek nalaga tujcem (Lahom), ki nesejo mnogo denarja iz dežele.

13. Tisto leto je predlagal g. Grafenauer poseben davek za kolesarje, ki se vozijo za kratek čas.

14. Predlagal je g. Grafenauer, naj se dovoli geometrom pri sodnijah delati tudi privatno za posestnike.

15. Predlagal je g. Grafenauer, naj se skrbi za jasno določene meje med javnimi (občinskimi, državnimi, cerkvenimi) in zasebnimi zemljišči.

Tako prevažne predloge so nasprotniki vedno zavračevali, tako, da se je gospod Grafenauer čutil prisiljenega, izraziti se, „da ne spoznava gospodarsko-kmetijskega odseka zmožnim, resno delovati, da se odpravijo pritožbe ljudstva.“

16. Posebno velike zasluge ima poslanec Grafenauer, ker se mu je s poslanci krščansko-socijalne stranke posrečilo prisiliti večino, da v novi volilni postavi določi občine za volilne kraje, med tem ko so liberalci najpoprej hoteli kraje, kjer je sodnija, potem pa le občine, ki imajo najmanj 1000 prebivalcev.

Pri tej postavi je g. Grafenauer tudi predlagal, naj se da ljudstvu na 10.000 prebivalcev en poslanec. Poslanci kmetijske kurije bi se bili tako pravično pomnožili — a liberalna stranka je to zabranila.

To so le nekateri kratki podatki o de-

lovanju g. Grafenauerja v deželnem zboru. To delovanje je tako častno, da mu je vsakateri Slovenec na Koroškem dolžan biti hvaležen. Zato Vas pozivljamo: Volite dne 10. oktobra le g. Grafenauerja.

Domače in društvene knjižnice.

(Govoril g. modroslovec Fr. Kotnik, član slov. katol. akad. društva „Zarja“ v Gradcu, na shodu „Slov. kršč.-soc. zveze“, dne 4. septembra v Mariboru)

Knjige so eno glavnih sredstev, s katerim se širi izobrazba med narodom. Če so knjige dobre, je tudi izobrazba dobra in trdna.

Zato pa moramo polagati v naše knjižnice veliko skrb.

a) Domače. Vse knjige, ki se nahajajo pri hiši, je treba lepo zbrati in primerno urediti ter v omari shraniti. Ne pustimo torej knjig razmetanih po kotih. Knjige, ki jih večkrat rabimo, se naj dajo močno vezati. Večkrat imamo pri hiši stare knjige, s katerimi ne vemo kaj početi. Te pošljimo zgodovinskemu društvu v Maribor! Če knjig ne maramo hraniti, naj se rešijo pogina s tem, da jih darujemo društvenim knjižnicam.

Društvene knjižnice. Vsak ne more vsake knjige kupiti, a čital bi rad veliko knjig, ki izidejo. Zato naj pristopi društvu, ki ima svojo društveno knjižnico. Že v tem vidimo, kako velikega pomena je organizacija. Vsako društvo mora imeti svojo knjižnico — a žalibog se nahajajo na Slovenskem društva, ki nimajo knjižnic, pa so tudi taka, ki jih imajo, pa knjig nihče ne čita. Tako društvo ne more doseči popolnoma svojega namena. Zato skrbimo za društveno knjižnico in jo dobro uredimo!

Primer za inventarni zapisnik:

A. Zabavne knjige.

Leto 1905.

Tek. št.	Števílo	Pisatelj	Naslov knjige	Vezan ali nevezan	Kupna cena		Opomba (Darovana, izgubljena itd.)
					K	V	
1		Meško Ksaver	Ob tihih večerih Ljubljana 1904.	vez.	5	—	
2	a, b, c	Sket dr. Jakob II. izd. Celovec 1902	Miklova Zala	nevez.	—	—	Podaril g. N. N.

i. t. d.

B. Nabožne knjige.

i. t. d.

Ureditev društvene knjižnice.

Treba je dveh zapisnikov: 1. inventarnega in 2. izposojevalnega.

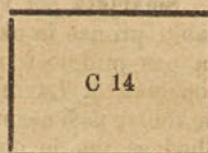
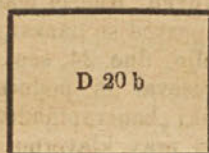
Inventarni zapisnik mora biti tudi, če bi se knjige ne izposojevale, ker je knjižnica premoženje društva.

Kakšen naj bo inventarni zapisnik?

Knjige se razdelijo po sledečih strokah: a) zabavne, b) nabožne, c) kraje-življenjske in zgodovinske, d) gospodarske in socialne, e) razne, ki se drugod ne dajo uvrstiti, tudi časopisi, ki imajo raznovrstno vsebino.

Po tem redu se uvrstijo knjige tudi v omari.

V vsaki stroki se prične šteti z arabsko št. od 1 naprej. Ko se začne novo društveno leto, se napravi črta pod knjigo vsake stroke, seštejejo se knjige, koliko se jih je naročilo, potem se pa dalje šteje. Če je n. pr. zadnja knjiga v letu 1905 pod stroko C imela št. 30, dobi prva knjiga v letu 1906 št. 31. Znak knjige se mora s črnilom napisati na naslovno stran (a ne na ovitku, ampak znotraj.) Na levi zgornji vogal platnice pa se prilepi listek (tiketa) z znakom knjige: n. pr.

Če je knjiga debela, se listek (etiketa) lahko prilepi tudi na hrbet knjige. Pri časopisih se mora prilepiti na hrbet bel list, na katerega se napiše tudi letnica in ime časopisa, ako tega že ni knjigovez napravil s tem, da je črke vdolbel.

Radi preglednosti dobijo časopisi, katerih je več letnikov v knjižnici, eno in isto številko. Zraven se napiše letnica. Recimo „Dom in Svet“ ima številko D 10. Letnik 1905. se zabeleži D 10, 1905.

Znanih mi je še več načinov ureditve knjižnic, a ta se mi zdi najbolj praktičen, ker je treba najmanjše pisanja, ki se ga vsak boji.

Društva naj tudi skrbijo za redno pomnoževanje in dobro shranjevanje društvene knjižnice.

Red za izposojevanje.

Knjižničar naj ima vzoren red pri izposojevanju, kajti to, kar izposojuje, je društveno blago. Na steno naj nabije red za izposojevanje. — Red lahko obsega sledeče točke.

1. Kdaj se izposojuje.
2. Kako dolgo se sme knjiga imeti izposojena.
3. Kazen. (Za vsak teden, ki ga prestopi 2 vin.)
4. Kdor knjigo znatno poškoduje, jo mora plačati.
5. S knjižnico ima edino knjižničar opraviti.
6. Kdor želi kako knjigo, naj imenuje po imeniku nje številko. (Za to je nabit na steni zapisnik knjig po strokah, ena stroka [na tej steni, druga na oni i. t. d., da se ljudje lahko razdelijo in berejo, kedar se izposojuje.)
7. Izposojena knjiga se izroči edino le knjižničarju. Nikdo je ne sme kar v čitalnici pustiti, ne da bi se izbrisala v izposojevalniku in uvrstila v knjižnico. — Če se knjiga izgubi, jo mora ud plačati.

Izposojevanje.

Da se izposojevanje olajša, se naj nabijejo na steno društvene sobe imeniki knjig, urejeni po strokah, ki naj služijo v porabo udom pri izposojevanju.

Za izposojevanje je treba izposojevalnika.

Izposojevalnik se razdeli po abecednem redu, pri velikem številu udov pa po tekočih številkah. Vsak ud dobi potem eno številko za izposojevanje.

Poseben zapisnik udov s števkami se nabije na steno društvene sobe. Pri izposojevanju pove vsak ud svojo številko in knjižničar ga na ta način lahko hitro najde.

Izposojevalnik je lahko urejen sledeče:

1905	Leto
10 A13	I.
	II.
20 C15	III.
	IV.
14 A38	V.
	VI.
	VII.
	VIII.
30 A23	IX.
	X.
	XI.
	XII.

Rimske številke pomenijo mesece. 10. A 13 pod I. pomeni: 10. januarja si je izposodil dotični ud knjigo z znakom A 13.

Iz takega izposojevalnika se razvidi:

1. Koliko knjig si je vsak ud izposodil vsak mesec.
2. Kdaj si je knjigo izposodil in kako dolgo jo že ima.
- a. V katerih mesecih je najbolj pridno čital.
4. Koliko je prebral celo leto.
5. Katero stroko je najrajše čital. (A, B, C, D.)

Iz teh podatkov, ki jih nudi tak izposojevalnik, se ob koncu leta jako lahko napravi statistika prebranih knjig. Vsako društvo naj bi to napravilo.

Številke udov ali pa abeceda se naj napravi ob straneh izposojevalne knjige.

Vezava knjig.

Vezava knjig naj bo močna in trdna. Izurijo se naj fantje kot domači knjigovezi, ki lahko vežejo knjige za društvo. Mesečno naj se knjižnica pregleda. Knjige, ki imajo že slabo vezavo, se naj izločijo in dajo na novo vezat.

Knjižničar.

Knjižničar naj se skrbno drži določenega reda. Vestno naj skrbi za knjižnico in naj nikomur drugemu ne pusti preme-

tavati knjig po omari. — Knjižničar in blagajničar sta najvažnejši osebi društvenega odbora.

Omara.

Omara za knjižnico naj bo praktična, da ima knjižničar pregled črez vse knjige, zato je treba, da je plitva, urejena sama za eno vrsto knjig.

Deske za predale naj bodo tako urejene, da se dajo premikati, da ni treba za večje knjige omare trgati. Za večje se samo deske potisnejo nižje. Dveri naj bodo tako narejene, da se levo krilo potisne na levo, desno pa na desno. Knjige morajo biti pod ključem. Omara naj bo brez vsakega okraska, a mora biti široka in visoka, torej prostorna, a ne globoka.

To bi imel opomniti radi naših knjižnic. Gotovo je še več načinov, kako se naj knjižnica uredi, toda ta se mi zdi zelo praktičen, ker knjižničar nima dosti pisarij, potem pa nam nudi taka ureditev natančen pregled cele knjižnice.

Vsaka knjižnica naj se pregleda glede vsebine in duha knjig. Knjige, ki so samo za odrasle, naj se na kak način zaznamujejo.

H koncu bi še izrazil željo, naj „Slov. kršč. soc. zveza“ v kratkem izda imenik takih knjig, ki so primerne za naše društvene knjižnice in ki se še dobivajo v knjigotržništvu. (Splošno odobranje.)

Razne novice in druge reči.

Naše misli. Še ena številka naj bo posvečena koroškim našim bratom! Slovenski mladeniči na Koroškem, na vas gledajo sedaj vaši tovariši na Štajerskem ter so prepričani, da boste zadnje dni pred volitvijo krepko posegli v agitacijo. Vsakega slovenskega volilca spravite na volišče. Če slovenski koroški mladeniči storite svojo dolžnost, bo zmaga slovenska! Gospod Grafenauer je domačin, je Korošec, je Slovenec; nasprotni kandidat Zajfric pa je iz Nemškega prišel na Koroško ter ne čuti s koroškimi Slovenci. Sicer pa je obče znano, da Zajfric je le prisiljen prevzel kandidaturu in njemu bi bilo gotovo ljubo in drago, če propade. Koroški Slovenci, naredite mu to veselje!

† Poslanec Josip Žičkar. Malokedo je ljubil slovenski kmetijski narod tako iskreno, kakor državni in deželni poslanec g. Josip Žičkar, dekan v Vidmu. A njegovo blago narodno srce je nehalo biti dne 27. septembra na Dunaju, kjer ga je zadela smrt vsled raka na jetrih. V ponedeljek, dne 2. oktobra je bil pogreb na Vidmu. Zastopniki vseh stanov so bili navzoči ter žalovali ob njegovem odprtem grebu. Slava spominu plemenitega moža!

Nenasitljiva malha je malha ptujskega „Štajerca.“ Trgovska in obrtna zbornica mu je naklonila 1000 K podpore, da bi lažje farhal slovenske kmete. Nemška mariborska šparkasa mu je dala že enkrat 1000 K in drugokrat 500 K, da bi izneveril Slovence svojemu materinemu jeziku. A nima blagoslova! Letos se mu zopet presneto slabo godi in razposlal je na spodnještajerske nemškntarske trgovce in krčmarje beraška pisma, naj ga podpirajo v boju proti koristim slovenskega kmečkega ljudstva. Beraškemu pismu je bil priložen račun in enemu naših urednikov se je posrečilo, dobiti tak račun tudi v roke. Ta račun nam odkriva zopet velikansko lažnivost „Štajerčev“ in njegovo brezmejno nesramnost. Na čelu vsa-

kega „Štajerca“ stoji, da se tiska 14.000 natisov. To so prve besede na „Štajercu“ in te prve besede so velika laž. „Štajerca“ se tiska, kakor stoji v računu, samo 8000 natisov, a posameznih naročnikov ima le 6400. Drugo število se pošilja trgovcem in krčmarjem, ki so nemškutarskega mišljenja. Ti delijo „Štajerca“ sicer zastonj, vendar ga sami v Ptuj plačujejo. Vsled tega dobi „Štajerc“ naročnine 15.200 K. Za inserate in posamezne prodaje dobi „Štajerc“ 2466 K. Vseh dohodkov ima torej ta „kmetijski prijatelj“ 17.666 K. Za tisk in razpošiljanje plačuje 11.470 K. Ostane še mu torej lepa svota, a vkljub temu berači. Zakaj? Gospodje okoli „Štajerca“ dobro živijo! Za svoje „delo“ se jim plača vsak mesec 300 K. Za potovanje je v računu 200 K! za telegrame itd. 500 K!!! Kratkotamo, nazadnje nastane pač ob koncu računa nenkrat primanjkljaj. Letos bo haje manjkalo 4575,30 K, in za to svoto beračijo sedaj okoli pri nemškutarskih trgovcih in obrtnikih. Kdor ima glavo na pravem mestu, razvidi, da je „Štajerc“ nemškutarsko trgovsko podjetje, ki ima namen, z lažmi, obrekovanjem in hujskanjem delati nemir med slovenskim kmetiskim ljudstvom!

Društvena organizacija. K „Slovenski kršč. socialni zvezi“ je kot 31. pristopilo katoliško delavsko društvo pri D. Mariji v Pušavi. Živeli nasledniki!

Društveni koledarček, čegar prvi letnik je izborni vsem ugajal, bo kmalu izšel z jako izborni vsebino. Prinesel bo tudi natančno poročilo o mariborskem poučnem zborovanju. Društva, mladeniči, delavci, naročite ga!

Slovenske zmage. Bolj ko prodira narodna samozavest in stanovska izobrazba, tem bolj se obračajo naši kmetje od nemškutarskih mestjanov in njih podrednikov. To nam kažejo v zadnjem času občinske volitve, pri katerih zmagujejo vrli narodni in krščanski volilci. V Kraljevcih, župnija Sv. Jurij ob Ščavnici, so bile občinske volitve dne 16. sept. Zmagala je narodna stranka z velikansko večino! Slava vrlim volilcem, ki so tako složno volili. — Dne 18. sept. so bile občinske volitve v Ivanjcih. Tudi tukaj so si priborili narodni volilci popolno zmago. Prišel je sam Bračko, da bi s svojo navzočnostjo pripomogel k zmagi svoji stranki. Toda vrli volilci se ga niso nič ustrašili. Bračko, tvoja slava pojema! Neustrašenim volilcem kličemo: Slava! — Na Ptujski gori so napeli Štajercijanci vse sile, da bi zmagali pri občinskih volitvah dne 21. sept. Toda samo v tretjem razredu se jim je posrečilo zmagati, vsled tega, ker niso prišli vsi narodni volilci na volišče. Občina pa ostane še vedno v narodnih rokah. Živeli narodni volilci! — Tudi v občini Drvanje v benediški župniji je izvoljen naroden občinski odbor. Živeli zavedni Drvanjčani! — Dne 25. sept. so bile občinske volitve v Pilštanju. Izvoljen je naroden odbor, čeravno je neki Štajercijanec nekaj upal. Pri nas niso tla za take ljudi. Bog živi naše volilce! Z veseljem zabeležimo da se zmage, Bog daj, da bi jih bilo kmalu več. V resnici, „mi gremo naprej“.

Iz Vogričovec. Povsod se že giblje mladina v narodnem delovanju in tudi vogričovska ni zaostala. Z veseljem opazujemo navdušenost in ljubezen poštenih, narodnih fantov in deklet do milega naroda slovenskega. Komaj se dan nagiblje h koncu in solnce pošilja svoje zadnje žarke, so poza-

bljeni trudi minulega dneva in v večernem hladu se razlega prelepa slovenska pesem po krasni vogričovski dolini iz čistih grl probujene mladine. Priredila nam je v teku enega leta tri gledališčne predstave. To je za nas nekaj izvanrednega. Ne moremo se prečuditi, kako igra ta mladina navdušeno neprisiljeno take težke predstave. Živela draga mladina! Živeli poštenu slovenski narodnjaki! Vrlo in junaško naprej!

Črešnice. Pravi vzrok za pretečeni prepir najdemo še le zdaj. Prepira ni poglavito kriv ne vpokojeni učitelj, ne župnik, ampak okrajni šolski svet in inženir. Ta dva zidata šole na mnogih krajih in bi vsled tega morala vedeti, da postava terja vodo za šolo in določeno mero zemlje za njen vrt. Ako bi bila oboje od kraja ukazala, bi ne bilo nobene prilike za toliko nasprotovanje in bridkih nasledkov na dve strani, za učitelja in župnika, ter s pohujševanje za slovensko ljudstvo. Bodi to v svarilo pri drugih novih šolah.

Na svitlega kneza v Konjicah. Iz Črešnic se nam piše: Iz srca privoščimo Špitaličanom, kar ste jim, svitli knez, prišli dali, za plačilo, da se več ne pipljejo za svoj pot skoz Vašo graščino. Storite isto tudi nam po pravici, da bo skor konec vsake neprijetne besede. Ne več odlagati.

* * *

Volite g. Grafenauerja! Kandidat korških fabrikantov g. Zajfric sam ne želi, da bi bil izvoljen kmečkim poslancem v državni zbor. Gospodje iz Celovca in Velikoveca so ga prisilili! Volite torej gospoda Grafenauerja!

Nekaj pojasnil o volitvi. 1. Vsakdo, ki ima volilno pravico, je dolžan poslužiti se je v prid veri, družini, premoženju, osebnim varnostim in prostosti in narodnosti. — 2. Ne pravite, da ne pomaga nič. Slabi so časi, a bili bi veliko slabši, če bi krščansko ljudstvo ne volilo; in bili bi boljši, ko bi se krščansko ljudstvo vzbudilo in odločneje stalo za svoje krščanske poslance. — 3. Ne zanašajte se na druge. Pri direktni volitvi šteje vsak glas, in naš volilni okraj ima silno veliko volilcev nasprotnikov, a naših je vendar več, le priti morajo. — 4. Krščanski možje! agitirajte vsi za krščanskega poslanca! Ne zanašajte se na župnika. Če agitira le duhovnik, mislijo neumni ljudje, da ima kaj dobička pri tem. — 5. Zaupni možje, pogledajte volilne zapisnike! Ali so vsi naši volilci vpisani? Ali ni kak nasprotnik vpisan, ki nima volilne pravice? Napravite ugovor! — 6. V vsaki občini naj se dogovori štiri ali pet krščanskih posestnikov. Ti naj bodo krajevni volilni odbor. Le-ti možje naj druge opominjajo, naj skrbijo, da dobijo volilne listke in legitimacije, naj privedejo sosede k volitvi in naj pazijo, da nasprotniki omahljivcev ne polovijo. — 7. Napravljajte volilne pogovore! Kadar so volitve razpisane, ima vsakdo pravico, sklicati volilce, in shoda ni treba nikomur naznanjati. — 8. Dogovorite se: kdo je našinec, kdo omahljivec, kdo nasprotnik. Našinci morajo priti vsi, omahljivci naj se jim pridružijo, ali pa naj ostanejo doma. Kdor ne more voliti z nami, ker ima od nasprotnikov zasluzka, naj se volitve vsaj izogne. Če nasprotniki koga silijo k volitvi, naznanite to političnemu društvu! — 9. Zaupni možje, spremljajte volilce k volilnemu lokalu. Nasprotniki so dostikrat surovi in brezobzirni, in marsikateri osamljeni volilec se jih preveč boji. — 10. Pri direktni (neposredni) volitvi,

kakor je sedaj na Koroškem, se voli naravnost poslanec, in ne več volilni možje. — 11. Volitev je tajna. Volilec zapiše, ali si da od koga drugega zapisati, poslančev ime in znak na list, zagrne listek in ga vrže tako v posodo, ki je za listke pripravljena. — 12. Volilni listki so uradni in imajo natisnjen občinski pečat. Drugi listki ne veljajo. Dobijo se z legitimacijo vred. Kdor je listek izgubil, naj terja pri občini drugega; listki se dobivajo še pri volitvi v volilnem lokalu. — 13. Na list treba razločno napisati poslančev polno ime, stan in kraj, kjer stane. Listki se ne podpisujejo; zagrnjeni se oddajo komisiji, tako da jih nikdo ne more pogledati. — 14. Listki niso veljavni, če poslančeva oseba ni dosti razločno zapisana. — 15. Volilna komisija. Takoj pred volitvijo naj pridejo volilci v volilni lokal in volijo naše ljudi v volilno komisijo. — 16. Predsednik volilne komisije ne sme priporočati nobenega poslanca in ne sme agitirati. — 17. Volilci glasujejo po vrsti, kakor prihajajo.

Šmarjeta pri Velikovecu. Rudeči plakati nabiti pri nas in okoli povsod so naznanjali, da nas pridejo v nedeljo, dne 24. sept. že dopoldan k Laureju reševati in podučevati za volitve naši nasprotniki „bauernplünderji“. Shod se jim je obnesel prav klaverno. Če tudi so agitirali prav pridno, je prišlo vendar malo kmetov iz Šmarjete in okolice. Najprej je govoril Hönbinger iz Celovca, ki je zagovarjal nemško stranko, ki zna delati samo dolgove. Mož je govoril še prav mirno. Potem je nastopil Saifric. Vse je bilo radovedno, kako neki se bode postavil in govoril. Govori tiho, nerazločno, moral je imeti listek, iz katerega je bral, da ni običal. Ljudem ni imponiral. Je iste sorte, pravijo, kakor Tempoharjev Voltež na Rudi. Kakor on kima v deželnem zboru, tako bo Saifric v državnem zboru na Dunaju tudi kimal in sedel, če bo namreč zvoljen. Govorila sta tudi še velikovski Grachofer in fraidenberski Vizer. A to niso bile besede pametnih mož, ampak besede hujskajoče. Štenkati in zmerjati zna navaden človek tudi; ni treba, da bi bil državni ali deželni poslanec... Nemškutarski liberalci mislijo, da s tem kmetu koristijo in ga rešujejo, ako zmerjajo čez njihove duhovnike. V Šmarjeti ste se dopadli norcem, a pametnim ljudem ne. Ravno isti dan na kvaterno nedeljo popoldan so bili nekateri kmetje na pošti v Trušnjah, kjer je bil gospodarski poduččen shod. Govorili so si med seboj: Grafenauer, ki smo ga lani na Želinjah slišali, je pač popolnoma drugačen in veliko bolj zmožen, kakor Saifric. Marsikateri, ki je pri nas dosedaj volil s fortšritlerji, se je spametoval in pojde volit Grafenauerja. Pri nas upamo, da dobi precej glasov, četudi je Važenberg znan kot močna liberalna „festnaga“.

Vovbre pri Velikovecu. Pri nas imamo fletnega občinskega tajnika ali „sekraterja“. Možje se ga včasih nažajfa, pije pivo, vino, tudi Saifricovega šnopsa si včasih privošči in potem ni čuda, ako mu včasih uide kaka prav modra izpod njegovih brk. Tako je tudi na kvaterno nedeljo po sv. maši že precej kalabriš pred cerkvijo imel na kmete eno „anspraho“ in jo pogruntal prav imenitno: „Pavri volite pavra, ne pa orgelpavra“. No, no, smo si mislili: Če bi nam že prej solnce modrosti prisijalo, bi si postavili kar vovbrskega šribarja za kandidata. To bi Vam bil biksar. Škoda! Pa nič ne de, si mislimo, ker njega volili ne bomo, še nam ga tudi ubogati ni treba. Volili bomo Grafenauerja!

On ni samo orgelbaur, temveč tudi prav pauer in posestnik, ki sam pridno dela in ve, kako si mi kmetje težko služimo svoj kruh. Za Seifrica, ki šnops in medence izdeluje, ki je prajar in ne pauer, pri nas ni preveč navdušenja. Slišali smo tudi, da bode Grafenauer v Klostru, v Grebinju, na Rudi in v Št. Petru dobil veliko glasov.

Guštanj. (Po koroško se mu pravi „Bauernbund“, po novoslovenščini pa „koroška kmetijska zveza“.) Za Seifritza agitira Bauernbund tudi v „Štajercu“. Precej so ga nam poslali. Dobil so ga nekateri tudi na Prevaljah. Poslali so ga na „zaupne“ može. A pri nekaterih „zaupnih“ možeh so se prav zmotili. Kako lepo se bere ta oklic v „Štajercu“! Pa nekaj se nam, ki imamo bolj trde kmetijske glave, čudno zdi. Ti gospodje so se pa ponižali. Slovensko znajo, ko vendar drugače nočejo znati. Naš „bindiš“ jezik torej vendar ni tako neroden, da se ne bi dalo v njem pisati. Vi nas zmeraj učite, da pišemo „novoslovenščino“, da hočemo imeti v šolah „novoslovenščino“, katere noben Korošec ne zastopi. Ja, zakaj pa vi pišete „novoslovenščino“, če je noben Korošec ne zastopi. Ali jo pišete zaradi tega, da bi je naši Korošci ne zastopili in da ne bi brali „Štajerca“ in potem tudi ne bi volili g. Seifritza? To ste pa čudni možje. Če „novoslovenščine“ Korošci ne zastopijo, kako pa bodo zastopili vaš volilni oklic v „Štajercu“, ki je tudi pisam v „novoslovenščini“? Kaj ne, vi izdajate volilne oklice v „novoslovenščini“, ker je Korošci ne zastopijo in potem tudi ne bodo mogli voliti g. Seifritza? Bravo! Bodite odkritosrčni in nam raje povejte tako: Zoper „novoslovenščino“ se zaradi tega bojujemo, ker vas hočemo osrečiti z nemščino. Da pa dosežemo svoj namen, nam je za sedaj tudi še „novoslovenščina“ dobra, dokler ne postanejo „bindišarji“ popolnoma „fortschrittlich“ — sedaj so nekateri že „deutsch gesinnte fortschrittliche Slovenen“. Vidite, če bi tako govorili, bi bili odkritosrčni, tako ste pa hinavci. Tak boj pa ne dela časti nemškemu narodu. — Kako lepo se bere na kolen oklica: Odbor koroške kmetijske zveze! Ja, ko bi bila ta zveza res slovenska, kakor ste lepo prekrstili ime „Bauernbunda“!!

Guštanj. Volilni shod Bauernbunda, ki se je vršil dne 17. t. m. v gostilni na pošti, je bil popolnoma pokažen. Nekateri Guštanjčani so se sicer grozno trudili in pridno agitirali za shod, a zastoj. Na shodu je iz Guštanja bilo 6 tržanov, iz Prevalj 6 ljudi pa iz Kotelj 2. Če prištevamo še 6 govornikov, ki jih je Bauernbund poslal, jih je bilo vseh 20. Toraj pride na vsakega Guštanjčana en govornik. Bauernbund je torej našim tržanom skazal res visoko čast. Naših kmetov iz okolice ni bilo blizu. Slava takim kmetom! Take „špase“, kakor je bil shod v Guštanju, pa le sami uganjajte, kakor hočete. Mi smo mirni ljudje in tudi nasprotnikom privoščimo, da imajo včasih kak „špas“. Eden govornik se je izrazil, da na tako slabo obiskanim shodu še nikoli ni govoril. Ko je videl dr. Lemisch, da je slaba, je sukal nekaj časa klobuk v roki, pa jo je potegnil.

Sreje. Vesel dan smo zopet enkrat imeli tudi mi mejaši v beljaškem okraju. Priredili so ga nam v nedeljo, dne 17. t. m. vrli naši igralci s sodelovanjem podravskega tamburaškega zbora. Vršila se je veselica v Srejah v gostoljubni hiši občesposlovanega gostilničarja našega g. Falleja

p. d. Hribernika. Akoravno se je ta naša narodna slavnost začela še le pozno zvečer, bilo je prisotnih vendar mnogo ljudi. Najčastnejše za vse udeležence pa je bilo, da nas je posetil pri tej priložnosti tudi tisti, katerega izvolitvi v državni zbor je posvetil „Naš Dom“ skoraj celo svojo zadnjo številko, naš deželni poslanec g. Fr. Grafenauer. Vsak kdor je bil pričujoč, bo moral priznati: Igralo se je izborno, tamburalo izborno. Uprizorili ste se dve igri: „Eno uro sodnik“ in igra „Svoji k svojim“. Deklamovala se je tudi lepa pesem: „Kristus in sv. Peter“ in s smehom na ustih je vsak poslušal samospev: „Piskrar“, povzet iz g. Scheinigga zbirka koroških narodnih pesmij, ki ga je pel g. J. Spitzer. Sploh gre temu gospodu največja zasluga, da je cela slavnost tako nepričakovano dobro uspela. Poleg njega so se pa mnogo trudili tudi drugi gospodje, zlasti c. gosp. Podbregar, tamburaški vodja, in g. J. Schiller, ki je veliko pripomogel, da se je postavil in okrasil oder, in ki je nam slikal v svojem dobro premišljenem govoru v vzvišenih besedah pravice naših pradedov v starem Korotanu in pravice, ki jih uživamo sedaj mi, njih nesrečni potomci. Stari Korotanec govoril je s svojo gospodsko slovensko, sedanjí že skoraj nemško ne sme več; nekdanj je koroški kmet umeščeval svojega kneza na gosposvetskem polju v slovenskem jeziku, sedaj že kmalu slovensko javno govoriti ne bo smel. Orožje proti tem razmeram imamo v rokah: govorimo vedno in povsod slovenski, saj pravično tega nam noben zabraniti ne more in skrbimo zato, da bodo tako postopali tudi učitelji naše dece. Zato pomagajmo vsi po svojih močeh ustanoviti v Celovcu „Učiteljski dom“, ki bo nam vzgajal neustrašene, slovenske učitelje. Te misli je izvajal v govoru g. govornik. Tamburaši udarijo še enkrat „Liepa naša domovina“ in veselice zabavne in poučne bilo je konec, upamo pa, da samo za kratek čas. V delu bo nam zrasla velika narodna moč.

Črna pri Pliberku. Kako nesramno in grdo laže „Štajerc“, prepričali smo se, ko smo dobili njegovo št. 19. od 17. sept. v roke. Popraševali smo se, kje je bil kakšen shod, kje so se ljudje pijani po dvorišču valjali? Gotovo je bil dotični dopisnik sam tako pijan, da se je po tleh valjal. Saj je znano, da so „Štajerčevi“ dopisniki sami zločinci in pijanci. Fej taka lažljivost! Sedaj se bomo vsi naročili na „Naš Dom“ in bomo še bolj agitirali za našo narodno katoliško stranko. Tudi bomo šli vsi volit našega poslanca Grafenauerja, to naj bo odgovor na grdo „Štajerčevo“ laž!

Gozdauje. Cenjeni gospod urednik, obljubil sem v tiskarni sv. Cirila, da se v kratkem kaj oglašim iz tužnega Korotana. Evo vam toraj! Dholski mladeniči zadnji čas prav ponosno vzdigujejo svoje junaške glave. Le tako naprej! Naj nastane kmalu iz tužnega Korotana veseli Korotan! — Marijina družba je naše veselje. Kako željno vselej čakamo na mesečne shode, kako sladko je bilo poslušati toliko lepe nauke. Izgubili smo našega voditelja-ustanovitelja, ostali nam bodo nepozabni. Izkazali se mu bomo najbolj hvaležnega, ako delujemo v njegovem smislu naprej.

Spodnji Dravograd. Na tukajšnji živinski sejem, kateri je bil na 21. sept., je bilo prignanih 9 konjev, 340 vprežnih volov, 45 pitanih volov, 195 juncev, 165 krav, 105 janie, 4 ovce. Kupčija je bila živahna;

zlasti pitana živina je imela dobro ceno; precej se je prodalo. Nabralo se je 19. vagonov goveje živine, katera se je poslala na Moravsko. Sploh so pa tukajšnji živinski sejmi zmeraj živahni, ker se vsakokrat veliko živine prižene in ker pride vsled zelo ugodne železniške zveze veliko tujih kupcev. Prihodnji, zadnji letošnji živinski sejem bo tukaj dne 3. novembra t. l. — Pred kratkim je prišel meznar mesarski pomočnik, kateri je bival nekaj dni pri trgovcu in gostilničarju Otmarju Goll-u, k nekemu tukajšnjemu gospodu ter mu izročil pismo, rekoč, da ga je njegov gospodar poslal, pri katerem je ravno v službo vstopil. V pismu je namreč stalo, naj bi mu posodil in po „potu“ poslal 40 kron, ker jih nujno potrebuje. Pisavo g. Golla pa gospod dobro pozna; pismo se mu je zdelo sumljivo, ker je bila druga pisava, ter je kratkoma odvrnil, da mu bo sam izročil denar, nakar je neznanec odšel. Pismo je gospod takoj poslal h Gollu, ter dobil nato obvestilo, da ga ni doma, ker je na potovanju in da je to le sleparija. Seveda je ta navihanez tudi takoj sprevidel, kake posledice bi mogle vsled tega nastati, ter jo je popihal.

Imenovanje. Koroški deželni odbor je imenoval g. Fran Šumi-ja potovalnim učiteljem za slovensko Koroško in vodjo gospodarske zimske šole v Velikoveni!

Nesreča na železnici Čakovec-Zagreb. Gospod urednik! Staramo se! Trde postajajo noge in ostali udi. Šel sem v Varaždinske toplice. Tam je res lepo in prijetno in vroča voda dobro stori. Neprijetno je tam le to, da človek mora vedno za mošnjček držati in potem poslušati samooblastne Mažare, posebno krivonosce, kako po sprehajališčih in hodnikih na glas upijejo. Par dni mi je hitro menilo in na sv. Matveja dan sem se zgodaj po zagorski železnici čez Zaprešič-Rajhenburg napotil domu. Od postaje Varaždinske toplice vzdiguje se železnica navzgor, da sta potrebna dva stroja, potem pa se spusti navzdol čez vodo Bedajo proti postaji Novi marof. — Naglo drdra lukamatija, a zdaj se nekaj zgodi, kar meni in mojim sopotnikom ne zgine nikolj iz spomina in še zdaj mi kri zastane v žilah pri spominu na oni tremotek. Spreddaj nekaj grozno zabrusi in zašumi, na to strašen sunek in pokanje in vsi štirje, ki smo bili v kupeju, ležali smo na tleh. Voz se je nagnil popolnoma na levo stran. Šipe pokajo, stene škripljejo, železo se vije kot testo. K sreči vlak hitro obstane — skočil je namreč s tira. Misel in želja vsakega je bila, rešiti se na prosto, ker smo se bali, da bi začelo goreti. Pa kako priti iz vozov? Vrata vsa zakriviljena, ne dajo se odpreti. Prihiti ranjen konduktar, s silo vlomi in odnese 3 sopotnike, hvala Bogu, ne ranjene, ampak silno prestrašene in zadnji zlezem še jaz. Grozen pogled! Kosci železa ležijo daleč proč, tračnice in traverze popolnoma zdrobljene, na našem vagonu ni več osi ne koles, vse se je odtrgalo. — Pred nami sama razvalina. Prvi stroj je precej daleč na njivi in silno šumi, na drugi stroj je zletel visoko vagon za prtljago, poštni voz je popolnoma razbit in poštni uradnik leži ranjen med pisanimi in drugimi pošiljatkami na repni njivi. Zdrkmili so še s tira trije drugi vozovi s potniki. — Ljudje so hitro zapustili vlak, a nobeden v prvem trenutku ni mogel govoriti, vsak je smartno-bled in nemo zrl na vlak. Prva misel mi je bila,

da kot duhovnik priskočim kateremu s smrtjo se borečemu na pomoč. Gledam in iščem po razbitih vozovih. — Reklo se je, da je samo strojevodja na drugem stroju mrtev, zagrabilo ga je namreč kolo vagona, ki je skočil na stroj in mu tako odtrgalo glavo in roko, a kurjača je stisnilo in mu zlomilo roko. — Ostali popotniki so nekateri krvaveli na glavi in rokah, večina nas je odšla s samim strahom. Pri ponesrečenem vlaku se nismo smeli dolgo muditi, ker se je reklo, da bi se znal kotel na stroju razpočiti. Z veliko težavo je zlezel neki uslužbenec na stroj in spustil paro. — Šli smo kake pol ure do postaje Novi marof in hvalili Boga, da nas ni pobabilo ali celo ubilo. — Kdo pa je kriv nesreče? Hrvati — domačini so enoglasno obojali upravo te železnice, katero imajo v rokah oholi Mažari. Zgradili so jim železnico, a sedaj ne skrbijo dovolj za njo. Reklo se nam je, da le tisti uradnik pri mažarski upravi kaj velja in naprej zleze, kateri male račune polaga od dela pri železnici. Tako štedijo Mažari na kožo popotnikov. Skrbijo veliko bolj, da bi pomažarili lepo hrvaško Zagorje in zato nastavljajo k tej železnici same svoje ljudi. Mažar mora biti načelnik postaje, Mažar zadnji uslužbenec in hrvaški še nočejo govoriti in kdor mažarski ne razume, lomijo z njim grozno nemščino. — Sčasoma bodo ob tej železnici v sruče lepe Hrvaške gotovo mažarske šole. Sklenili smo po tej železnici se nikoli več ne voziti. Veliko bolj varne, čeravno strme, so naše kozjanske ceste, akoravno nekateri budomušneži čez nje zabavljajo. — Nekaj pa nam je nesreča le koristila — da bomo od sedaj rajše doma. —ž.—

Stari mlinar.

Črtica iz Slovenskih gor. — Drago Plevce.

To je miren, položen dol med dvema lesoma. Nič ni posebnega v njem: potoček pod vitkimi jelšami, solnčne močvirne trate ob obeh straneh in pešpot. Poredko hodi kdo tod, ker cesta drži po vrhu mimo hiš in sadonosnikov, časih mimo znamenja in ljudje seveda hodijo tam rajši. Tako sam in zapuščen je ta dol od tedaj, odkar je zastal mlin. Prej še je tutam prinesel kdo vrečo zrnja; ob jelšah je prišel dol, šel čez mostič k mlinu, o mraku je prišel po moko. Sedaj pa nikogar ni več, ker mlin stoji. Jez je suh, le za deževja nateče voda in priteče skozi špranje negoste zavore po žlebu in teče na kolo, na mokri mah. Se je že zgodilo, če je bilo mnogo vode, da se je zgenilo v tečajih kolo in zaškripalo težko in se počasi zasukalo enkrat. Potem pa je zopet obstalo in se ne gane več.

Notri še je baje vse ostalo pri starem, kakor je bilo, kolesa, vreče, kamni; ne vem, kdo ima ključ do mlina. Skozi okence je videti v mlinarjevo čumnato. Komen stoji v kotu, zrjav, očrnel, star in polomljen, potem slamnata postelj in stol. Ob postelji visi svetilka, ki pa ni več za rabo, ker ji manjkajo šipe. Stari mlinar Urh je bival tu notri, zdaj pa ga ni več.

Tiho je krog mlina in mrtvo in zapuščeno, samo voda kaplje od žleba in včasih se zganejo jelše ob jezu.

Časih dolgo stojim tu in zrem v mlin. Zazdi se mi vedno, da bi odklenil duri, stopil v čumnato, v mlin, odvrtil kolo, da bi zaklopotalo zopet. Mlinar da bi bil in ropotala bi kolesa po noči in po dne in včasih bi prišel k meni. Odšel bi zopet in

ostal bi sam. Pa ne bi se bal. Pravijo sicer, da v mesečnih nočeh, ko že spijo lesi težek sen in le jelše trepečejo, da hodi tedaj krog mlina starega mlinarja duh. Če bi bili poznali starega Urha, kakor sem ga jaz, ne bi se bali; nekaj bi vas vlekle v ta samotni kraj, v zapuščeni Urhov mlin, v temno čumnato, kjer je bival nekaj tisti starec, ki ste ga imeli radi, ki ga pa že dolgo, dolgo ni več.

Tako se je zgodilo, da sem res odklenil duri, da sem stopil v čumnato in sedel ob prazno postelj in napisal to-le o starem mlinarju.

Ob tihih večerih je v tem dolu neizrečno lepo. V starih bukvah je že davno mir, le jelše trepečejo ob globokem jezu. Čakajo, da priplava mesec izza lesov. Tisti trenutki pred luninim vzhodom imajo nekaj čudežnega v sebi. Ob takih večerih je vedno sedel stari mlinar na klopi pred mlinom. Sam je bil, ker pozno v noč nihče ne hodi v dolu. Čakal je, da pride mesec. Od mraka pa do luninega vzhoda je mlinar počival. Navadno je zrl v črne smrekove vrhe, za katerimi je vedno vzhajal mesec. Premišljeval je.

"Tisto imam še in to, potem pa bo konec. A bomo že zopet mlatili za lesom, saj je pokalo celi dan, dosti bo dela. Tam bom vzel toliko zase, tam toliko, ta lažje da, oni pa je siromak, vse bom mu pustil."

Dober človek je bil stari in ni drl ljudi. Toliko je že zaslužil, da se je preživel. Časih se je zaračunal pri vrečah in tedaj je stopil v mlin in pregledal vse in preštel, položil vsako vrečo na svoje mesto in si vse pripravil, da ne bo zmešnjave. Star je bil že in ni več pomnil vsega dobro. Potem je sedel pomirjen zopet na klop.

"Kje je zdaj, kaj dela?" To je bila starega mlinarja vedna misel na večer. V širnem svetu je imel samo nekoga še, ki ga je ljubilo staro srce, ki je zanj skrbela siva glava, ki so zanj časih suhi prsti še prebirali lesene jagode na molku. To je bil njegov sin Francelj. Na morju je bil vojak in se vozil na neki ladji krog sveta.

"Kedaj je bil zadnjikrat doma?" je mislil mlinar. "To je že toliko let, kolikor je na malem kolesu klinov, pet — šest. To je že dolgo — šest let. In čez sedem let, je rekel, zopet pride. Če pa bo sreča, menda prej, tako je rekel. Potem že lahko pride danes ali jutri. Enkrat lahko potrka na mlin ali na okno, in bo on." Razjasnilo se je mlinarju čelo pri tej veseli misli.

Kaj bo rekel, kaj bo pravil? Taki ljudje vedó mnogo pripovedovati, ki se vozijo krog sveta. Sveto deželo pozna dobro, je rekel. Mnogo vidi, čudne reči. Pa nevarna je pot vedno na vodi. Lahko se enkrat ponesreči in morje je strašno globoko. Če bi se daleč kje zgodila nesreča, menda onstran sveta, še je zvedel nebi. "To je bila tista nesrečna misel, ki mu časih ni dala spati. Ni mu šla iz glave, kadar je prišla. In edino takrat je rad vedel, če je kdo prišel, da bi mu povedal kaj novega, da bi se razmisli. Če ni bilo nikogar, pa si je dal v mlinu kaj opraviti, da bi minilo. Ni dobro imeti takih misli, ker nato rado kaj pride." Takrat se je mlin navadno zglasil, predno še je stal mesec na nebu. Klopotal je votlo, enakomerno in brez presledka in glasovi so se odbijali od lesov in leteli so križem po dolu votli jeki, kot bi podili nesrečno misel.

On ni bil vedno tako sam stari Urh. Če je bil lep večer, tako tih in miren in je bilo take lepo, samotnoti krog mlina

in je stari mlinar čakal lune, sem prišel po pešpoti, čez mostič pred mlin.

Sedel je na klopi in zrl v smrekove vrhe. Visoko so moleli iz lesov na tankih, ravnih deblih črni, zobčasti vrhi.

"Mlinar!"

Ni me slišal, tako je bil zamišljen. Stopil sem bližje, položil roko na njegovo koleno.

"Mlinar, kaj pa ste tako zamišljeni nočoj?"

"Lune čakam, lune, tam bo prilukala kmalu."

"Ej, pa niste imeli lune v mislih."

"Glej, glej, kaj pa ti veš. Tu k meni sedi in mi povej kaj pametnega."

Rad me je imel Urh. Sedel sem k njemu in ker nisem vedel ničesar pametnega, sem molčal. —

"Mlinar, kdo je imel prej ta mlin?"

Pomižal je z očmi, kot bi mislil in dejal: "Neki Lenart je bil mlinar prej, potem pa sem jaz prišel z Franceljem. Francelj je odšel in zdaj sem sam."

"Pa vam nič ni hudo biti tako sam?"

"Nič hudo. Bi se že ti tudi privadil."

"Pa kaj, če bi enkrat — — —"

Dalje si nisem upal vprašati. Pogledal sem ga le vprašaje.

"Če bi enkrat umri", je prav razumel stari, "ne bi bilo nič hudo."

"Umreti na samem — — —"

"Mlin bi vtihnil in ljudje bi že vedeli, da je staremu Urhu prišlo hudo."

Stari mlinar se res ni bal take smrti. Meni pa bi bilo to strašno, umreti čisto sam, da nikdo ne ve, še nikdo ne sluti. Bog mi daj, da bi stal ob moji postelji, ki mi je najdražji in najljubši v življenju, da ga držim za roko, ko bom v zadnjih dihih, potem mi bo smrt lažja.

"Ti, kako daleč pa je do morja?" me je vprašal ravno, ko sem mislil na smrt.

"Ni tako hudo daleč, peš ne morete priti, pa z železnico tje dojdete v enem dnevu. Bi šli tja, kali?"

Ni mi odgovoril. Bogvedi kaj je mislil. O morju in o mornarjih se je rad razgovarjal in me večkrat vprašal o tem.

Med tem je nekje daleč, globoko za lesi počela vzhajati bela luč in se razlila čez pol neba. In v tej luči so se videli že obrobki lesov, nežni zobčasti vrhovi smrek, dolge sence jelš. Skrivnostni mir je legel v lesove, mir poln velikega pričakovanja. Starec na klopi je vtihnil. Razlil se je nov potok bele luči čez vrhove lesov in zopet nov se je razlil po travnikih. Svetloba prihaja bližje, bela, mehka, mirna, mrzla nočna luč. Jelše trepečejo in iz najnižjega kota nad lesi zdajci priplava luna.

"Mlinar, lahko noč."

"Lahko noč."

V tih dol je letel ropot koles — pok, pok, pok — nemehko, nelep, trdo, votlo, kot bi vdarjal po rakvi. In ysa čarobna moč te tihe nesrečne, noči je izginila ob tem ropotu. —

Dve leti potem sem bil zopet doma. Našel sem vse tako, kakor sem pustil, le naš Jernej mi je prinesel novico, da je med tem umrl mlinarjev Francelj. Prišlo je pismo, da je vtonil ob strašnem viharju daleč, daleč od nas.

"In stari mlinar?" sem vprašal hitro.

"Ž njim nič ni več, zmešalo se mu je. Od takrat, ko je prišlo pismo, gre z njim nazaj. Sina vedno pričakuje, govori le o njem. V mlinu spodaj samotari in nihče ne gre k njemu."

Vsmilil se mi je in sklenil sem ga obiskati.

Mrzel, neprijeten večer je bil, ko sem stopal proti mlinu. Debela megla je ležala nad močvirjem, le jelše so molele iz njega, črne skupine dreves. Skoro, da sem izgrešil pot. Mlin je stal tam sam, tib, kot izmrt, in jelše so visele v jez. V okencu pa je brlela lučica in mtno je sijala skozi gosto meglo kakor skozi siv pajčolan. Na klopi pred mlinom je sedel mlinar. Zrl je nepremično nekam v noč. Bi ga ogovoril? Naj ga tolažim? Če pa pravijo ljudje, da —

Polotil se me je strah, ki ga imamo pred blazneži.

„Mlinar, dober večer.“

Ozrl se je. „Kaj ti tu?“ Lice mu je bilo blede, vpadlo, oči vdrte.

„K vam sem prišel zopet, mlinar, saj me še imate radi, kaj?“

„No, no.“

„Lune čakate? megla je, saj je ne bo.“

Odkimal je resno.

„Pa luč imate na oknu.“

„Mora biti, ko pa je taka tema v dolu. Poti ni videti in bi se zgrešil, če bi prišel. Mora biti —“

Francelja misli.

„Osmo leto že teče, in še ga ni. Mora priti. Čez sedem let pridem, je rekel. Če bo sreča, še prej, tako je rekel. Danes ali jutri menda pride, tema je v dolu in ne najde domov. Mora biti luč.“ — Meni se je usmilil takrat ubogi starec.

Tiho in mirno je bilo tisti večer v dolu, ko je stari mlinar umrl. Tretji dan je bilo po mojem obisku. Lune ni bilo, nebo je bilo zastrto z oblaki in trava je bila mokra od dežja in od jelš je kapljalo. Na koncu dola je migljala lučica v mali višini nad travnikom, kakor izgubljena kresnica. Kolesa so se slišala slabo. To je bila samotna, dolgočasna noč. Nikogar ni bilo v bližini, kaj bi tudi iskal.

Mlin je pel enakomerno pesem, na oknu je gorela lučica kakor vsako noč takrat, ko je mlinar pregledal vse, da bo v redu, ali gori lučica na oknu, če bi prišel po noči. Francelj, se vlegel v čumnati in zaspal. In v mirnem spanju je prišla smrt.

Ob belem dnevu enkrat je zastal mlin, lučica je gorela dalje. Slišal je menda kdo da je nehalo klopotati, čudno se mu je zdelo, slutil je menda in stopil je dol k mlinu in pogledal v okno in ga našel.

„Tako hitro mu je prišlo.“

„Pa tako sam je umrl.“

„In brez gospoda.“

„Ej, saj je bil zmešan.“

„Pa bi menda le še —“

Tako je menil eden ali drugi v vasi. Prav težko pa nikomur ni bilo po njem. Saj prijatelj ni imel nikdar, in to, kar je ljubil, tudi ni bilo več na svetu. In tako je bila ta smrt v naši vasi navaden, menda pričakovani, kmalu pozabljen dogodek.

Če so lepe noči in ne morem spati, hodim časih po tem dolu. Mlin stoji tam, prazen in tih in izmrt. Jelše trepečejo v luninem svitu, ob jezu stojim, zrem v vodo; ne morem ga zabiti.

Listnoca uredništva.

Železna Kaplja: Take reči ne spadajo v javnost, ampak jih morate sami doma urediti. Agitirajte za g. Grafenauerja!

Slovenci! Rodoljub!

Spominjajte se ob vsaki priložnosti naše družbe sv. Cirila in Metoda.

Cerkev Matere Milosti v Mariboru.

Naša dolžnost nas veže, da spet nekaj omenimo o naši Marijini Cerkvi v Mariboru. Kar smo zaupali, smo dosegli: Že imamo v cerkvi nov altar in prestol za čudodelno podobo Matere Milosti, ki se nam zelo dopadata. Ker je vsa stavba bila že v začetku sv. Antonu Pad. in sv. Filomeni v posebno varstvo izročena, sta oba čudodelna svetnika dobila v novi cerkvi vsak svoj altar — vendar še tema manjka lepih nastavkov. Te nastavke hočemo kakor hitro mogoče poskrbeti. Enako mislimo na nov sv. križev pot, če nas naši družniki s svojimi prispevki ne zapustijo. Ker naša družba šteje blizu 66.000 udov, bilo bi nam veliko pomagano, če bi družniki vsaj še enkrat v življenju svojo dolžnost storili. Čim zvestejši so v svojih milodarjih, tem hitreje bomo napredovali v kinčanju cerkve Matere Milosti. Nove družnike še vedno radi sprejemamo.

Franciškski samostan v Mariboru,
dne 21. avg. 1902.

P. Kalist Heric,
gvardijan in župni upravitelj.

Penos vsake gospodinje je dobra kava.

Kathreinerjeva
Kneippova sladna kava

se ne bi smela pogrešati
več v nobenem gospodinjstvu, kadar se napravi kavana pijača.

ooo

Zahtevajte le izvirne zavoje
s imenom KATHREINER.

Bolete

za stojino na živinskih sejmih
s tekočimi številkami nareja na
zahtevanje točno in po ceni
Tiskarna sv. Cirila v Mariboru.

Okrajna hranilnica v Kozjem

obrestuje hranilne vloge po 4 K 25 v od 100 K in daje posojila
na zemljišča proti 5%, obrestovanji.

22
Rentni davek plačuje posojilnica sama.
1-3

Pozor! Čitaj!

Bolnemu zdravje!

Pakraške kapljice in slavonska zel, to sta danes dve najprijetnejši ljudski zdravili med narodom, ker ta dva leka delujeta gotovo in z najboljšim uspehom ter sta si odprla pot na vse strani sveta.

BOLESTNO ZDRAVLJE. SLABOMU JAKOST.

Pozor! Čitaj!

Slabemu — moč!

Pakraške kapljice: Delujejo izvrstno pri vseh želodčnih in črevesnih boleznih ter odstranjujejo krče, boleti iz želodca, vetrove in čistijo kri, pospešujejo prebavo, zganjajo male in velike gliste, odstranjujejo mrzlico in vse druge bolezni, ki vsled mrzlice nastajajo. Zdravijo vse bolezni na jetrih in vranici. Najboljše sredstvo proti boleti maternice in madron; zato ne smejo manjkati v nobeni meščanski in kmečki hiši. — Naj vsakdo naroči in naslovi: **Peter Jurišić, lekarnar v Pakracu št. 101, Slavonija.** — Denar se pošilja naprej ali s poštanim povzetjem.

Cena je sledeča (franko na vsako pošto):
12 stekleničic (1 ducat) 5 K, 24 stekleničic (2 ducata) 8 K 60 v, 36 stekleničic (3 ducati) 12 K 40 v, 48 stekleničic (4 ducati) 16 K, 60 stekleničic (5 ducatov) 18 K. — Manj kot 12 stekleničic se ne razpošilja.

Slavonska zel: Se rabi z vprav sijajnim in najboljšim uspehom proti sušici, zastarelemu kašlju, bolečinam v prsih, zamolklosti, hripavosti v grlu, težkemu dihanju, astmi, proti bođenju, katarni in odstranjuje goste slinice ter deluje izvrstno pri vseh, tudi najstarejših prsih in pljučnih bolečinah. — Cena je sledeča (franko na vsako pošto): 2 originalni steklenici 3 K 40 v; 4 originalne steklenice 5 K 80 v; 6 originalnih steklenic 8 K 20 v.

Manj kot dve steklenici se ne razpošilja. Prosim, da se naročuje naravnost od mene pod naslovom:

17 6-26

P. Jurišić, lekarnar v Pakracu 101, Slavonija.

Čitaj! — Naroči! — Ne bo Ti žali!

* Najcenejša prodajalna *

„Pri zvezdi“, Maribor, Gosposka ulica 11

nasproti Martincu.

Ta že 58 let obstoječa trgovina modnega, suknenega, konfekcijskega in manufakturnega blaga

„pri zvezdi“, lastnik Ant. J. Strohmayer, Maribor, gosposka ulica št. 11

se je s 1. septembrom t. l. čisto na novo preosnovala in ima že v zalogi novo blago za zimo, ki se bo prodajalo po nizkih cenah, kakor je spodaj navedeno.

Goldinarska veljava.

Goldinarska veljava.

Sukne za obleke v vseh barvah	1 meter	1.20—1.90	Zimske hlače za ženske	1 kom.	0.70
Pristen kranjski loden za obleke, kariran .	1 "	2.35	Zimske srajce za ženske	1 "	0.65
" tirelski loden za obleke, gladek . . .	1 "	1.20—2.20	Zimske nogavice, črne, rudeče, gladke .	1 par	0.20
Pristno kamgarn sukne za obleke, črn, moder	1 "	2.40	Zimske rokavice	1 "	0.24
Zimski oejg za hlače	1 "	0.75	Ženske srajce iz vojaškega platna . . .	1 kom.	0.58
Zimski loden v vseh barvah za ženske obleke			Odeja za dve osebi, z lepo volno . . .	1 "	2.50
dvojne širokosti	1 "	0.32—0.40	Kece za konje	1 "	1. —
Zimske volnene sukne sivo za ženske obleke	1 "	0.24	Moške gate iz modrega barhenta . . .	1 "	0.45
Barhent	1 "	0.17—0.28	Obrisalke	1 "	0.18
Gradi za matrace	1 "	0.48—0.60	Svileni robci	1 "	0.85
Močne platne za srajce	1 "	0.15	Volneni šali	1 "	0.70
Pristno domestik platno, zelo mehko . .	1 "	0.23	Spodnje krilo iz flanel-barhenta . . .	1 "	0.75
Atlas gradi, rižast, rožast 120 cm širok .	1 "	0.48—0.55	Spodnje krilo in hlače iz barhenta . .	1 "	1.30
Črn atlas za predpasnike 140 cm širok .	1 "	0.60—0.80	Dvojne atlas odeje, rudeče, svetlomodre z zelo fino		
Rjuke (kompletne) velike	1 kom.	0.80	volno	1 "	3.90
Zimske Jägerove srajce vsake velikosti .	1 "	0.55—0.80	Slamjaki iz cvilha, dvojne širokosti . .	1 "	0.90

Posebno se opozarja na veliko zalogo moških oblek.

1 štajerska obleka iz lodna, toplo vatirana samo	gld. 12.—	1 havelok z ovratnikom samo	gld. 8.—
1 suknena obleka, debela in močna samo	" 9.50	1 suknene hlače za moške	" 2.10—2.30
1 kamgarn obleka črna z dobrim podšivom samo	" 13.50	1 oejgaste hlače za moške	" 1.30—1.50
1 oblega iz oejga, zelo trpežna, samo	" 7.50		

Naročila po pošti se izvedejo točno in hitro.

* Maribor, „Pri zvezdi“, Gosposka ulica 11. *

Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani

9—12

Dunajska cesta 19. = v Medjatovi hiši v pritličju = Dunajska cesta 19.

v sprejema:

1. zavarovanja vsakovrstnih poslopij, premišnin in pridelkov proti požarni škodi;
2. zavarovanja zvonov proti poškodbam in
3. za nižjeavstrijske deželne zavarovalnice na Dunaji:

a) zavarovanje na doživljenje in smrt, jednostavna zavarovanja za slučaj smrti, na doto in rento, ljudska zavarovanja z mesečnim plačilom zavarovalnice po 50 vin, 1, 2 3 in 4 K in daje po neprisiženih vlogah v oddelku „Rentna hranilnica“ deželne zavarovalnice zelo praktično starostno in rentno preskrbo;

b) zavarovanja proti vsakovrstnim nezgodam (telesnim poškodbam) in nezgodam na potovanju na suhem in na vodi ter jamstvena zavarovanja vsake vrste.

Pojasnila daje za Štajersko glavno poverjenišvo v Mariboru, Fabriksgasse 21, ter postreže ako se zahteva, tudi s preglednicami in ceniki.

Ta edina slovenska zavarovalnica sprejema zavarovanja pod tako ugodnimi pogoji, da se lahko meri z vsako drugo zavarovalnico.

V krajih, kjer se ni stalnih poverjenikov, se proti proviziji nastavljajo spoštovane osebe za ta zaupni posel.

Postavno vloženi ustanovni zaklad jamči zavarovaneem popolno varnost.

Svoji k svojim!

Slovenci! pristopajte k domači zavarovalnici!